

Nieuwe noodgreep: psychologen die ons helpen om links klimaatbeleid te omarmen

Posted on 6 december 2025 by Eduard Bomhoff

De sloop van het Brabantse dorp Moerdijk zou in de ogen van voorstanders (linkse ambtenaren, Planbureau voor de Leefomgeving, oud Greenpeace-leider Diederik Samsom), het derde hoofdstuk moeten worden van een kostbaar en ingrijpend klimaatvoorstel. Deel één: zware subsidies om honderden extra windmolens te plaatsen in de Noordzee. Deel twee: de bouw van waterstoffabrieken, onder meer in Moerdijk, om alle windstroom die 's nachts, als wij slapen, uit de Noordzee komt om te zetten in waterstof, die dan overdag, als we meer energie gebruiken, weer verbrand wordt. Drie van elke vijf windmolens staan 's nachts voor niks te draaien omdat die waterstofomzetting zestig procent van het rendement opslorpt.

Uitsluitend bij uitvoering van hoofdstukken één en twee komt de sloop van Moerdijk in zicht. Bij beter CO2-beleid is daar geen reden voor.

Mijn mening is: handen af van Moerdijk. In plaats daarvan, zodra de Franse partner

EDF goede voorwaarden aanbiedt, snel samen vier grote kerncentrales bouwen – plus plannen maken voor een aantal Small Modular Reactors (SMR's) op plaatsen waar de industrie veel warmte kan gebruiken. En nooit meer extra windmolens, vooral omdat die – want wind is variabel – een betrouwbaar en stabiel elektriciteitsnet nog veel duurder maken.

Oefening in manipulatie

Dat is ook ongeveer de mening van PVV, JA21, FvD, BBB en SGP en het wordt – denk ik – tevens de mening van de VVD wanneer die partij een functie elders kan vinden voor de onfortuinlijke klimaatminister Sophie Hermans. Dan zijn we bij 71 van de vereiste 76 Tweede Kamerzetels in Den Haag. Een betere energietoekomst gloort, maar *NRC* ziet precies het omgekeerde en vroeg op 16 november retorisch: 'Hoe komen we voorbij de klimaatverlamming?'

Daarover kregen we drieënhalve pagina *NRC*-advies, ook van Joeri Wesseling (Universiteit Utrecht), die op militante toon schreef: 'Er zijn tal van manieren om klimaatobstructie aan te pakken.' Joeri is voor Urgenda en Milieudefensie en hoopt op steeds meer 'klimaatrechtszaken'. Maar de trend in Den Haag gaat in een andere richting. Dat moet ook wel, want weinig serieuze natuurkundigen willen nog pleiten voor windmolens in de Noordzee.

In plaats van de bèta's komen onder de adviseurs steeds meer filosofen, psychologen en literatuurwetenschappers. Zonder kennis van elektrolyzers, maar mét ideeën over het psychologisch beïnvloeden van de kiezers die hulp nodig hebben voor hun 'klimaatverlamming'. De ruim zes miljoen euro die zijn besteed aan het zogenoemde 'Nationaal Burgerberaad Klimaat' zijn geen investering in meer natuurkundig inzicht, maar een oefening in psychologische manipulatie.

Voorop lopen drie hoogleraren psychologie uit Groningen: Linda Steg, Goda Perlaviciute en Ellen van der Werf. Volgens dit trio zijn er vier soorten mensen: egoïsten, hedonisten, altruïsten en milieuvrienden. De milieuvrienden zijn al aan boord voor het bestrijden van de 'klimaatverlamming', maar bij de andere drie categorieën zijn psychologische interventies nodig.

De drie Groningse geleerden vermoeden dat hedonisten met hun nadruk op genieten het meest vijandig staan jegens milieuvriendelijke normen en waarden. De beste kans om een hedonist in beweging te krijgen, is door aan te raden dat

vegetarisch voedsel ook heel lekker kan zijn. Verder moeten we benadrukken dat fietsen fijn is, en dat fietsen in de natuur helpt tegen stress, maar natuurlijk weglaten dat fietsen helpt om CO2 te bestrijden.

De egoïsten in de opinieonderzoeken vielen speciaal op omdat ze volgens de drie hoogleraren te lang onder de douche staan. Voor de rest lijken ze op de hedonisten: ze rijden auto en in restaurants hebben ze alleen oog voor het eten en niet voor het welzijn van het bedienend personeel.

Alle burgers op één lijn

Bij de altruïsten ligt het soms ingewikkeld. Bill Gates mikte in het begin op het bestrijden van tuberculose en malaria in de tropen, want iedere dag stierven honderdduizenden kinderen stierven ieder jaar CO2 was natuurlijk wel een probleem, maar op de langere termijn zouden er vast technologische oplossingen komen. Daarna doneerde hij toch een paar jaar ook aan CO2-bestrijding, maar nu is hij terug bij zijn eerste prioriteit en laat zich fotograferen bij een Afrikaans kinderziekenhuis.

Ook professor Jan Willem Erisman, voorzitter van de Wetenschappelijke Klimaatraad (WKR), is druk doende zijn club aan te passen aan de nieuwe psychologische prioriteit. Een grote meerderheid van zijn 21 stafleden snapt niks meer van natuurkunde, want is alfa (filosofie, politieke filosofie, literatuurwetenschap). Het laatste rapport van de WKR gaat dan ook niet meer over wat het beste beleid is, maar alleen over de vraag hoe we de burgers steviger op één lijn met de gewenste Haagse visie kunnen krijgen.

Wat kunnen psychologische ‘nudges’ bereiken met hedonisten die op zaterdag hun auto's wassen en nog niet zijn overtuigd van vegaburgers, met egoïsten die te lang onder de douche staan, en – nog lastiger – altruïsten die liever eerst de kindersterfte willen aanpakken? Het past in de bekende trend van al maar meer voorlichters bij de ministeries. Straks komen daar ook ambtenaren bij die gaan controleren of wat wij plaatsen op sociale media niet botst met de gewenste klimaattransitie.

Kosten en baten

Opinieonderzoeker Maurice de Hond wijst al die psychologen, filosofen,

communicatiedeskundigen en voorlichters echter op een harde politieke werkelijkheid: de kiezers vinden CO2 niet langer een topprobleem. Bij stemmers op PVV, VVD, CDA en JA21 (samen 75 zetels) staat CO2 niet bij de tien belangrijkste onderwerpen, en voor FvD en BBB is CO2-beleid wél belangrijk, maar niet in de richting zoals gewenst door de linkse ambtenaren.

Onze politici moeten zich dus wel ombuigen naar wat de kiezers echt urgent vinden en CO2-bestrijding hoort daar niet meer bij. 'Waarom?' zal de egoïst zeggen, wanneer we hem vragen om korter te douchen. 'Buiten de grote steden blijft de auto comfortabeler en sneller dan het OV', zegt de hedonist. 'Liever een gift aan de kerk dan geldelijke hulp voor de juridische procedures van Milieudefensie', vindt de altruïst. En de vierde categorie, de milieuvrienden, zal moeten accepteren dat milieubeleid alleen nog op een meerderheid kan rekenen wanneer het beantwoordt aan een correcte kosten-batenanalyse.

Goed nieuws dus voor Moerdijk, want elektrolyzers zijn bij de huidige stand van de techniek veel te duur (en ook nog gevaarlijk) om een kosten-batenanalyse te overleven. En ook goed nieuws voor alle belastingbetalers, want zodra bij CO2-beleid wordt gekeken naar kosten en baten, wordt het leven weer wat goedkoper.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee, ook straks in het nieuwe jaar? [**Doneren kan zo.**](#) **Hartelijk dank!**

Donateurs kunnen ook reageren op recente artikelen, video's en podcasts en ter publicatie in Wynia's Week aanbieden. Stuur uw reacties aan reacties@wyniasweek.nl. Vergeet niet uw naam en woonplaats te vermelden (en, alleen voor de redactie: telefoonnummer en adres). Niet korter dan 50 woorden, niet langer dan 150 woorden. Welkom!